

полнению гражданского долга, а его основная цель – формирование духовно и физически здорового человека, неразрывно связывающего свою судьбу с будущим родного края и страны, способного встать на защиту государственных интересов.

Литература

1. Коростелина К. В. Система социальных идентичностей: опыт анализа этнической ситуации в Крыму. – Симферополь. – 2002. – 256 с.
2. Медвідь Л. А. Становлення педагогічної думки / Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні. – К. – 2003. – 335с.
3. Чорна К. І. Виховання громадянина, патріота, гуманіста. Навч.-метод. посібник. – К.: ТОВ „ХІК», 2004. – 96 с.
4. Крицкая Н. Ф. Современные тенденции развития гражданского образования // Интегративный подход к воспитанию гражданственности в системе непрерывного образования: материалы Всерос. науч.-практ. конф., Киров, апрель 2005. – Киров: Изд-во ВятГУ, 2005. – С.134-135
5. Савотина Н. А. Гражданское воспитание: традиции и современные требования // Педагогика. -2002. – № 4. – С. 35-38.
6. Філіпчук Г. Г. Громадянське суспільство: освіта, етно-культурна, етнополітика. – Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 488с.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2010 р.

УДК 37.037.5:378.6

Петренко Т. В.

аспірант

Інститут проблем виховання НАІН України

ЗМІСТОВА СТРУКТУРА ВИХОВАННЯ САМОПОВАГИ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ

У статті розглядається змістова структура виховання самоповаги у студентів коледжів та характеризуються основні компоненти: когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісний та самовиховний, детально вивчається самопізнання, самооцінка, само ставлення особистості.

Ключові слова: *структура, самоповага, самопізнання, самооцінка, само ставлення.*

В статье рассматривается содержательная структура воспитания самоуважения у студентов колледжей и анализируются основные компоненты: когнитивный, эмоционально-ценностный и самовоспитательный, детально изучается самопознание, самооценка, самоотношение личности.

Ключевые слова: *структура, самоуважение, самопознание, самооценка, само отношение.*

The article deals with the contextual structure of collages' studets uphringing of self-esteem and the main components: cognitive, emotional-values and self-evolution attitude towards itself are studied.

Keywords: *structure, self-esteem, attitude toward itself, self-knowledge, self-evolution.*

Самоповага – складна інтегративна якість особистості, в основі якої лежить ціннісне позитивне ставлення індивіда до себе, спрямоване на задоволення почуття власної спроможності, впевненості у власних силах та задоволення потреби у повазі, любові, самоствердженні, виживанні в складних умовах та подоланні труднощів і випробувань.

Виховання самоповаги у студентів коледжів потребує розгляду її структурної моделі. На основі аналізу наукових джерел самоповага особистості характеризується внутрішньою структурою з особливими зв'язками між властивими лише їй компонентами. Тут слід зважати на те, що «розчленування складного цілого на частини, виділення структурних елементів здійснюється не просто заради того, щоб показати, з яких складових частин складається те чи інше явище, а для того, щоб виявити сутність цього явища» [1, с.47].

Метою нашої статті є дослідження змістової структури виховання самоповаги у студентів коледжів.

Різні аспекти змістової структури самоповаги у різний час досліджували Р. Бернс, І. Чеснокова, К. Блага, І. В. Єгоров, М. І. Лісіна, О. Н. Пахомова та ін.

Однак, у сучасній науці ще не склалося єдиної думки щодо структури самоповаги, що утруднює проведення досліджень, пов'язаних з вихованням зазначеної якості.

Так, у своїй Я-концепції Р. Бернс виокремлює три складових самоповаги особистості – когнітивну, емоційно-оцінкову, поведінкову, які конкретизує наступним чином:

« 1. Образ Я – уявлення індивіда про самого себе.

1. Самооцінка – афективна оцінка цього уявлення, що може бути різної інтенсивності, оскільки конкретні риси Я-образу можуть викликати більш-менш сильні емоції, пов'язані з їх прийняттям чи засудженням.

2. Потенціальна поведінкова реакція, тобто ті конкретні дії, які можуть бути викликані образом Я і самооцінкою» [2, с.32].

Психолог був переконаний, щоб дитина відчувала себе щасливою, краще адаптувалася та долала труднощі, їй необхідно володіти позитивним уявленням про себе.

Досліджуючи самоповагу І. І. Чеснокова виділила три структурні компоненти: пізнавальний (самопізнання), емоційно-ціннісний (самоствавлення) та регулятивний (саморегуляція). Показниками яких є: власні досягнення індивіда у різних видах діяльності, їх оцінка та її зіставлення з оцінкою значимих оточуючих, ставлення інших людей, ставлення до інших людей, порівняння з іншими.

К. Блага, І. В. Єгоров, М. І. Лісіна, О. Н. Пахомова та ін. визначають наступні структурні компоненти:

- образ «Я» та його характеристики (сильний, товариський, терплячий та ін);

- самооцінка, уявлення про себе;
- поведінка під впливом образу «Я» та самооцінки.

Таким чином розглянуті структурні компоненти відображають основні підходи і завдання дослідження самоповаги та особливості її функціонування. Розроблена нами структура самоповаги відображає специфіку виховання зазначеної якості у студентів коледжів і включає такі компоненти:

Когнітивний компонент базується на певному рівні етичних знань, які є визначальними у розумінні сутності самоповаги студентами коледжу, що відображається у певних судженнях, уявленнях про самоповагу та сутність ціннісного ставлення до себе, самопізнання, усвідомлення їх значущості у житті кожної людини. Таким чином, сформованість у студентів коледжу відповідних моральних та етичних знань запобігає спрощеному або спотвореному уявленню про самоповагу, честь і гідність особистості, сприяє формуванню інтересу до самопізнання, адекватної самооцінки, шляхи власного покращання. Однак студенти коледжу не завжди керуються у своїй поведінці знаннями, якщо вони не стали їхніми переконаннями. І саме тому студенти коледжу у процесі навчально-виховної діяльності мають отримати такий життєвий досвід, який би підтверджував значущість самоповаги у їхньому особистому житті.

Однак знання стають внутрішнім надбанням лише тоді, коли вони переживаються особистістю як цінність, тобто стають особистісно значущими. Цілком зрозуміло, що виховання самоповаги у студентів коледжу вимагає переведення знань із зовнішнього у внутрішній план, бо саме у такий спосіб, на думку І. Д. Беха ідеали, взірці поведінки виступають у ролі виховних чинників, тобто стають внутрішніми спонуками або ж мотивами поведінки особистості. З огляду на це **емоційно-ціннісний компонент** визначає позитивне ставлення до себе, потребу у самоповазі, здатність до моральної самооцінки, впливає на формування відповідних мотивів, емоцій і почуттів. Через взаємодію з оточуючими та їхню оцінку власних дій особистість формує ставлення до себе, самоповагу що виявляється у почутті власної гідності. Емоції міцно пов'язані з мотивами поведінки і на думку В. Семиченко наміцно спаяні з ними й особливим, незамінним способом беруть участь у регуляції діяльності й поведінки в цілому. У мотивах поведінки знаходиться об'єктивне втілення ставлення особистості до самої себе. Виховання самоповаги у студентів коледжу потребує утворення стійкої моральної мотивації, яка є визначальною у поведінці дітей цього віку. Мотиваційна сфера у юнацькому віці висвітлена у працях І. Беха, І. Кона та ін.

На основі почуттів і мотивів людина виробляє власну стратегію поведінки. Виходячи з цього **діяльнісний компонент** передбачає на основі здобутих знань, почуттів, переживань формування самоставлення, адекватної самооцінки, відповідну поведінку, дії, прийняття моральних рішень по відношенню до себе та до інших, готовність відстоювати власну честь і гідність, протистояти деструктивним впливам, аморальності, здатність пе-

редбачати наслідки власних дій і вносити необхідні корективи, тобто вміння відповідно до ситуації і власного «я» з усієї палітри різноманітних засобів обирати оптимальну стратегію поведінки. Діяльнісний компонент передбачає здатність студентів коледжу об'єктивно оцінювати себе, вміння контролювати себе, здатність діяти згідно гуманістичних цінностей.

Вихованою є та особистість, яка діє морально не з зовнішніх спонук, а з власної волі. Самоповага особистості є свідомим вибором особистості, гідним поваги людей і власної. Таким чином **самовиховний компонент** дозволяє молоді краще пізнати себе, оцінити рівень власних домагань, самоповаги, визначити коло роботи над собою. Сюди також входить бажання особистості покращити себе, змінити власну самооцінку, прагнення до високих моральних зразків і ідеалів з метою виховання самоповаги та інших необхідних моральних якостей.

Самовиховання є важливим суб'єктивним чинником свідомих дій особистості у виявленні активної позиції особистості і вимагає певної сформованості уявлення про себе, самокритичності, життєвого досвіду, вміння налагоджувати контакти з оточуючими, навичок роботи над собою, планування і проектування свого майбутнього та самоудосконалення.

«Підтримуючи інтерес до самовиховання в юнацькому віці, педагог укріплює віру вихованців у силу морального тренування, самодисципліни, реалістичної «Я»-концепції. Ефективності самовиховання сприяє адекватна самооцінка, її відповідність реальним здібностям і можливостям. Важливою умовою розвитку самовиховання є рефлексія як процес пізнання юнаком самого себе, свого внутрішнього життя, усвідомлення особливостей його сприйняття оточенням. Урахування особистістю чекань та ймовірних реакцій значущих людей...» [3, с.796-797].

Структура виховання самоповаги студентів коледжу є взаємопов'язаною, цілісною системою, що визначає базові моральні цінності, які слід розвивати у студентів коледжу у процесі навчально-виховної діяльності.

Самопізнання є безперервним динамічним процесом зміни, поглиблення, уточнення, розширення знань про себе у процесі спілкування та взаємодії з іншими людьми. «В зв'язку з необхідністю адекватної адаптації людини в оточуючих її соціальних умовах вона повинна весь час звертатися до свого Я, вдосконалювати знання про себе насамперед з метою більш диференційованого регулювання поведінки. Той факт, що пізнання людиною себе протягом її життя є постійно удосконалюючим процесом, підкреслює, з одного, великі психологічні ресурси людини як особистості, а з іншого – невичерпні можливості самого процесу самопізнання, як його змістового, так і функціонального аспекта» [4, с.13-14].

На думку Л. В. Мар'яненко самопізнання включає інтерес до себе, оцінку власних якостей, аналіз бажань, можливостей, здібностей, недоліків. Н. В. Слободяник, О. М. Мойзріст серед найбільш значущих мотивів самопізнання виділяють:

1) інтерес до себе, намагання розібратися в своїх сильних і слабких сторонах, розширити свої знання про власну особистість;

2) у тих випадках, коли виникає дисбаланс між працею та її результатами;

3) актуалізується у результаті критичних зауважень від оточуючих;

4) мотиви саморозвитку: самоствердження, самовдосконалення, самоактуалізація.

До типових труднощів самопізнання психологи відносять несформованість чи відсутність відповідних мотивів самопізнання, нездатність сприймати і розуміти інших, неадекватна самооцінка, вибір неправильних життєвих цілей тощо. Зокрема, В. М. М'ясищев у роботі «Поняття особистості в аспектах норми і патології» звертає увагу на те, що відмова від самопізнання може призвести до виключення суб'єкта не лише з кола пізнання, а також може призвести до спотворення знань та їх адекватності.

На думку дослідників на самопізнання великий вплив має критика, яка може стати стимулом до пізнання себе, а може і відбити всяке прагнення до самопізнання. Однак, безумовно оцінка іншими є важливим моментом у особистісному самопізнанні. З цього приводу радянський педагог С. Л. Соловейчик писав: «Уявлення про себе як про гарну, розумну, добру людину настільки важливо для нас, що ми інстинктивно оберігаємо його всіма силами. Ми приймаємо критику, але лише доброзичливу і лише від тієї людини, яка – ми відчуваємо це – вірить в нас і любить нас. Але, коли нас хочуть принизити, тобто понизити у власних очах, дають зрозуміти що ми дурні, у нас все протестує проти цього. Наша психіка сама оберігає, оберігає саме дороге в людині – уявлення про самого себе, образ самого себе. Якщо кому-небудь це наше уявлення про себе погіршити, ми дійсно станемо гіршими, наше бажання бути хорошим зменшиться» [5, с.208].

В. Г. Моралов відзначає, що нерозвиненість навичок самопізнання, призводить до нечіткого уявлення про себе, звуження сфер і областей функціонування «Я-концепції» і зрештою визначення нерсальних чи неадекватних завдань власного розвитку, надмірній зорієнтованості на стереотипи, відсутність альтернатив у самопобудові, несформованість механізмів самопобудови.

Самооцінка у психологічному словнику визначається, як судження людини про міру наявності у неї тих чи інших якостей, властивостей, у співвідношенні їх з певним зразком чи еталоном.

А. Г. Спіркін та І. І. Чеснокова вважають, що самооцінка відображає процес самопізнання.

У. Джемс виділяє два види самооцінки (задоволення і невдоволення собою).

У структурі самооцінки К. Роджерс виділяє «Я» реальне (self) – якою людина є на даний момент і «Я» ідеальне (ideal self) – якою вона б хотіла бути. На думку психолога значний розрив чи розбіжність між виділеними

компонентами призводить до неврозів і, навпаки, їх зглаження веде до особистісної гармонії.

На думку Д. Куна, «самооцінка – це те, як людина оцінює саму себе» [6, с.538], де висока самооцінка характеризує горду, впевнену у собі людину, з сформованою самоповагою. І навпаки, невпевнена у собі людина, що не вірить у свої сили, занадто самокритична, має низьку самооцінку. Самооцінка підвищується за умов досягнення успіхів чи отримання підтримки, схвалення оточення. Водночас психолог аналізує негативні прояви як заниженої так і завищеної самооцінки.

У дослідженні «Передумови самооцінки» (1967 р.) С. Куперсмита аналізується механізм її формування. Так, низька самооцінка, на думку психолога виникає у результаті наступних вимог батьків: слухняність, пристосуванство, залежність від дорослих, охайність, безконфліктність. Середня самооцінка у дітей, до яких батьки ставляться в основному поблажливо, але вселяють обмежують життєвий досвід поза родиною. І висока самооцінка у дітей, в родинях яких прийнято колективно приймати рішення або де є високий авторитет батька, який враховує думку кожного. Тобто висока самооцінка формується у дітей з дружніх родин. Таким чином, на думку психолога, діти з високою самооцінкою ставлять перед собою високі цілі і частіше добиваються успіху.

С. Л. Рубінштейн відмічає, що реакція на оцінку оточуючих залежить певним чином і від домагань особистості. У свою чергу характер домагань залежить від рівня досягнень у тій чи іншій сфері. «З підвищенням рівня досягнень особистості, як правило зростає і рівень її домагань» [7, с.46]. На думку психолога, добре вплинути може не лише позитивна, а й негативна оцінка, якщо вона вмотивована, доброзичлива, враховує інтереси дитини.

У праці М. Розенберга «Суспільство і образ Я» (1965 р.) досліджувалася специфіка самооцінки у юнацькому віці. Психолог враховував приналежність індивіда до певного класу, конфесії, етнічної групи. На його думку самооцінка є позитивною або негативною установкою відносно себе. Такий підхід дозволяє аналізувати особистість з точки зору сформованості в нього самоповаги, де занижена самооцінка негативно позначається на самоповазі і спричинює неприйняття себе, самозаперечення, негативне ставлення до своїх вчинків.

Р. С. Кулаков характеризує самооцінку дітей раннього юнацького віку як складову самосвідомості, що включає знання про власну самоцінність, оцінку самої себе через ієрархію значущих цінностей, рівень домагань, де останній розглядається як обраний напрям реалізації самооцінки. «Самооцінка особистості функціонує у загальній (відображає узагальнені знання суб'єкта про себе і засноване на них цілісне ставлення до себе) і частковій (оцінка конкретних проявів і якостей діяльності і поведінці) формах. Взаємодія загальної і часткової самооцінки виконує регулятивні фун-

кції, виступаючи необхідною внутрішньою умовою організації суб'єктом своєї поведінки, діяльності, відносин» [8, с.238].

В. Ю. Шелков виділяє регуляторну і захисну функції самооцінки і визначає її як особистісне утворення, що бере участь у регуляції поведінки та діяльності індивіда, як автономна особистісна характеристика, центральний компонент образу Я, який формується з активною участю самої особистості та такий, що відображає своєрідність її внутрішнього світу. Самооцінка – це своєрідна когнітивна схема, яка узагальнює досвід особистості та організовує нову інформацію відносно даного аспекту Я. На думку психолога особистість себе оцінює шляхом зіставлення рівня своїх домагань із суб'єктивними результатами своєї праці і шляхом порівняння себе з іншими людьми.

Л. В. Мар'яненко виділяє рівень домагань як бажаний рівень самооцінки, прагнення в досягненні цілей і охоплює глибинне ставлення до себе як до особистості та реальний прояв результативності тієї чи іншої діяльності через певний рівень вимог до себе.

Ще одним важливим показником самооцінки є самосхвалення, що визначає позитивну оцінку власних дій, поведінки на основі самоаналізу.

Самоставлення у працях психологів ґрунтується на знаннях індивіда про себе, за якого оцінка власних якостей відображає основні мотиви і потребу у самореалізації.

С. Р. Пантисєв відмітив, що у більшості концепцій самоставлення існує велика кількість недостатньо розроблених термінів. Сам психолог розуміє самоставлення як конкретні дії по відношенню до себе: впевненість (позбутися вагань), очікуване ставлення до себе (відбір та аналіз інформації), самоприйняття (самосхвалення, внутрішня злагода, довіра до себе), самопоцінованість, самозвинувачення, самоінтерес, самопоблажливість. Більш важливими у самоставленні є почуття особистості «за», «проти», «до», «від» «Я». На думку психолога стрижнем самоставлення є самоповага.

На думку І. І. Чеснокової самоставлення – це відносно стійке почуття, пов'язане з Я-образом, самосприйняттям. У цьому контексті психолог виділяє різні форми уявлень про себе (Я-соціальне, Я-духовне, Я-інтимне, Я-фізичне, Я-публічне, Я-сімейне та ін.). У процесі формування життєвого і емоційного досвіду складається узагальнене ставлення до себе. Водночас негативне самоставлення психолог пов'язує з тим, що людина вважає, що вона є носієм негативних якостей і негативних дій, і не має якихось особистісно значущих якостей і не здатна на якісь важливі вчинки; переймаються тим, що значущі дорослі чи оточуючі не ставляться позитивно; не вміють використовувати егозахисні механізми.

К. А. Абульханова-Славська переконана, що стабільність самоставлення здатна забезпечити можливість постійної стратегії підростаючій особистості по відношенню до самої себе, що виявляється у внутрішньо особистісній і соціально-предметній активності.

Зокрема Л. Г. Терлецька зауважила: «Поняття про себе, про свою істинну сутність і цінність існує в людині не у вигляді статично-констатуючого феномена – воно значною мірою впливає на весь стан психіки, світосприйняття загалом, обумовлює основну лінію поведінки особистості, навіть у важких життєвих умовах» [9, с.98].

Узагальнюючи положення М. І. Лісіної, С. П. Тищенко, І. І. Чеснокової, О. Л. Кононко кваліфікує самоставлення як складну, багатовимірну структуру, що характеризується специфічною активністю особистості по відношенню до себе і розкриває його через любов до себе, самоприйняття, почуття компетентності. «Любов до себе і самоприйняття є глибинними почуттями, пов'язаними з переживанням особистістю симпатії до себе. При цьому самоприйняття є більш свідомим процесом. Розглядаючи самоставлення у термінах компетентності, акцент робиться на порівнянні особистістю себе з певними сталонами, переживанні нею почуття успіху-невдачі, впевненості – невпевненості та ефективності – неефективності її діяльності» [10, с.19].

Проблема виховання самоповаги у студентів коледжів стала можливою завдяки демократичним змінам у суспільстві, та зміні пріоритетів у сучасному вихованні.

Отже, відзначимо, що структурні компоненти у навчально-виховному процесі коледжу виявляються у своїй єдності і взаємозв'язку, що якнайкраще характеризує сутність виховання самоповаги у юнаків і юнок. Отже, соціальна значущість, практична необхідність виховання ціннісного ставлення до себе, а також недостатня теоретична і методична розробленість даної проблеми потребують дослідження специфіки виховання самоповаги студентів коледжу в процесі навчально-виховної діяльності, проведення відповідного констатувального дослідження та розробки відповідних до вимог часу методик і технологій, які б забезпечували його ефективність.

Література

1. Сычев Ю. В. Микросреда и личность: философские и социологические аспекты/Ю. В. Сычев. – М.: Мысль, 1974. – 192 с.
2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание /Р. Бернс; под ред. В. Я. Пилиповского.- М.: Прогресс, 1986.-420 с.
3. Енциклопедія освіти /Акад. пед. наук. України; за ред. В. Г. Кременя.-К.-Юрінком Інтер,2008.-1040с.
4. Карпенчук С. Г. До вершин досконалості... Науково-методичний посібник з проблем самовиховання/ Світлана Григорівна Карпенчук.-Рівне: Волинські обереги,2009.-260 с.
5. Русаков А. С. Соловейчик /А. С. Русаков, А. М. Лобок.-М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 2007.-224 с. (Антология гуманной педагогика).
6. Кун Д. Основы психологи: Все тайны поведения человека/Д. Кун.-СПб: Прайм-Еврознак,2002.-864 с.
7. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии в 2-х т./Сергей Леонидович Рубинштейн.-М.: Педагогика,1989.-Т.2.-328 с. (Труды действительных членов и членов-корреспондентов АПН СССР).

8. Кулаков Р. С. Психологічні особливості самооцінки й професійних домагань особистості в ранній юності /Р. С. Кулаков //Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія: [зб. наук. праць / За ред. С. Д. Максименка.-К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008.-Т. X, Вип.7.-С.230-240.
9. Терлецька Л. Г. Самоаналіз як метод самопізнання і досягнення особистістю психічного здоров'я /Л. Г. Терлецька// Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка.- К.: КПУ, 2003.-Вип.16.-С.97-100.- (Серія «Соціологія. Психологія. Педагогіка).
10. Кононко О. Л. Самопізнання і самоставлення як особистісні феномени дошкільного дитинства / О. Л. Кононко //Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: [зб. наук. праць Інституту проблем виховання: І. Д. Бех, О. В. Сухомлинська та ін.]-К.: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2008.-Вип.11.-С.15-24.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2010 р.

УДК 378.18:159.942.5

Марків В. М.

кандидат пед. наук, доцент

Криворізький державний педагогічний університет

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ СТУДЕНТА В КОНТЕКСТІ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

У статті окреслено соціально-психологічний портрет студента в контексті емоційної культури та визначена її роль у процесі його особистісного становлення.

Ключові слова: соціально-психологічний портрет, емоційна культура, особистість.

В статье очерчено социально-психологический портрет студента в контексте эмоциональной культуры и определена ее роль в процессе его личностного становления.

Ключевые слова: социально-психологическая культура, эмоциональная культура, личность.

The article gives a social – psychological portrait of a student in the context of an emotional personal culture and determines its role in the process of a personal development.

Keywords: socio-psychological portrait, emotional culture, personality.

Актуальність роботи. Докорінні зміни в політичній та соціально-економічній сферах життя України зумовили потребу підвищення культурологічної підготовки студентської молоді. Особливої значущості набуває виховання нового типу особистості з високим рівнем культури, спроможної адекватно реагувати на постійні зміни у суспільстві, які супроводжуються стресами і конфліктами, здатної вирішувати соціально-психологічні суперечності, здатної до постійного самовиховання і саморозвитку. На розв'язання цих завдань спрямовані «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», Програма щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України.